D.E.Ü.İlâhiyat Fakültesi Dergisi
Sayı: XXV, İzmir 2007, ss.241-270

LA'LÎ MEHMED FENÂÎ EFENDİ ve DÎVÂNÇE'Sİ

Necdet ŞENGÜN*

Özet

La'lî Mehmet Fenâî, hem Gülşenî tarîkatına intisap etmiş bir mutasavvıf; hem de, bu tasavvufî neşve ile şiirler söyleyen bir şâirdir. Pek fazla şöhret bulmamış birkaç eseri içerisinde onun en önemli çalışması *Dîvânçe*'sidir. Bu makalede, La'lî Mehmet Fenâî'nin hayatı yanında şiirlerini muhtevî *Dîvânçe*'si üzerinde de durulmuştur. İlk olarak onun hayatı ortaya konulmuş, ardından *Dîvânçe* metni, ilmî neşre uygun olarak neşredilmiştir. *Dîvânçe*'de yirmi sekiz şiir bulunmaktadır ve bu şiirlerin tamamı tasavvuf ile alakalıdır. Bu şiirler aynı zamanda La'lî Mehmet Fenâî'nin şiir yeteneğinin de önemli bir göstergesidir.

Anahtar Kelimeler: Fenâî, Tasavvuf, Dîvânçe, Gülşenî, Edirne

Abstract

LA'Lİ MEHMED FENAİ and HIS DIVANCE

In this study, La'li Mehmet Fenai's life and his Divançe were explained. Firstly, his life were examined afterwards his divançe text were brought up. Although a member of Gülşeni order he is an important poet. He has four works. The most important work is Divançe from the viewpoint of poem. Other three works are prose. Divançe have twenty eight poems. Almost of them were related to Sufism and draw a good and mature poet image.

Key Words: Fenai, Sufizm, Divançe, Gulshani, Edirne

* Dr., DEÜ. İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı.

Giriş

Gülşeniyye[1] tarîkatı, Halvetiyye[2] tarîkatının önemli bir koludur. Başta pîr-i tarîkat Şeyh İbrahim-i Gülşenî (ö.940 / 1534)[3] olmak üzere müntesipleri arasından pek çok âlim ve şâir yetişmiştir.[4] Bunlar içinde önemli şahsiyetlerden biri de La'lî Mehmed Fenâî Efendi'dir.

La'lî Mehmed Fenâî Efendi, pek çok tarîkattan icâzet almış bir mutasavvıf olması yanında, daha çok Gülşenîlik içerisindeki faaliyetleri ile tebarüz etmiştir. O, şiirle ve güzel sanatlardan hat ile meşgul olmasının yanı sıra, Gülşeniyye tarîkatı içerisinde yetiştiricilik görevi ifa etmiş ve Sezâî-i Gülşenî (ö.1151 / 1738) gibi kendisinden daha meşhur olmuş bir mutasavvıfı yetiştirmiştir.

Dolayısıyla onun hayatı ve tasavvufî şahsiyeti, tasavvuf literatürümüzün ortaya konulması açısından son derece önemlidir. Mutasavvıf şâirlerin, şiiri, didaktik bir gaye için kullandıkları da bilinmektedir. Bu düşünceden hareketle La'lî Mehmed Fenâî Efendi'nin de düşüncelerinin bir kısmını şiir yoluyla anlatmayı seçtiğini söylemek yanlış olmaz. Ne var ki onun şiirleri bir divan hacmine ulaşmamış, ancak bir divançe oluşturacak miktarda kalmıştır. La'lî Mehmed Fenâî'nin hayatı yanında

---

1 Gülşeniyye tarîkatı için bkz. Harîrî-zâde Kemaleddîn, *Tibyânü vesâili'l-hakâik fî beyân-ı selâsili't-tarâik*, Süleymaniye Ktp., Fatih, nr. 430-432, III, 86ª-90ª; Mustafa Kara, "Gülşeniyye", *DİA*, İstanbul 1996, XIV, 256-259.

2 Halvetîlik hakkında bkz: Sâdık Vicdânî, *Tomâr-ı Turuk-ı Aliyye'den Halvetiyye*, İstanbul 1338-1341 s. 48-50; Rahmi Serin, *İslam Tasavvufunda Halvetilik ve Halvetiler*, Petek Yay., İstanbul 1984; Hans Joachim Kissling, "Halvetî Tarikatı-I", (Çev: Mehmet Serhan Tayşi), *Bilim ve Sanat Vakfı Bülteni*, Kasım-Aralık-Ocak İstanbul 1993 / 1994, Yıl:5, S.33; Hans Joachim Kissling, "Halvetî Tarikatı-II", (Çev: Mehmet Serhan Tayşi), *Bilim ve Sanat Vakfı Bülteni*, İstanbul Şubat 1994, Yıl:5, S.33, s. 31-32; Süleyman Uludağ, "Halvetiyye" *DİA*, İstanbul, 1997, XV, 394; Mustafa Aşkar, "Bir Türk Tarîkatı olarak: Halvetiyye'nin Tarihî Gelişimi ve Halvetiyye Silsilesinin Tahlîli", *AÜİFD*, Ankara 1999, S. XXXIX, s. 535-563.

3 Geniş bilgi için bkz: Mahmud Cemâleddin Hulvî, *Lemazât-ı Hulviyye ez Lemeât-ı Ulviye*, MÜİF Yay., İstanbul 1993; Hoca-zâde Ahmed Hilmi, İbrâhîm Gülşenî, Kütüphâne-i Cihân, İstanbul 1332; Tahsin Yazıcı, *Şeyh İbrahim Gülşenî Hayatı, Eserleri ve Tarikatı*, Doktora Tezi, Ankara 1951, DTCF Ktp., nr. D.T. 259; Himmet Konur, *İbrâhîm Gülşenî Hayatı, Eserleri, Tarikatı*, İnsan Yay., İstanbul 2000; Nihat Azamat, "İbrahim Gülşenî", *DİA*, İstanbul 2000, XXI, 302.

4 Geniş bilgi için bkz: Mustafa İsen, "Dîvân Şairlerinin Tasavvuf ve Tarikat İlişkileri" *Millî Eğitim*, Ankara 1989, S. 84, s. 21-27; Ali Öztürk, *XVI. Yüzyıl Halvetî Şiirinde Din ve Tasavvuf*, Doktora Tezi, 2003, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dîvânçe'sinin de ortaya konulması, dînî-tasavvufî edebiyatımıza önemli bir katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte bugüne kadar onun hakkında herhangi bir çalışma yapılmamış, şiirleri değerlendirilmemiştir. Bu çalışma böyle bir eksikliği gidermek amacını gütmektedir.

A. LA'LÎ MEHMED FENÂÎ'NİN HAYATI

1. Doğum Yeri ve Yılı

La'lî Mehmed Fenâî Efendi'nin Kastamonu'da doğduğu hususunda kaynaklar ittifak halindedir.[5] Fakat kaynaklar onun doğum tarihi hakkında kesin bir ifadeye yer vermemektedirler. Buna mukabil Hüseyin Vassâf, *Sefînetü'l-evliyâ* adlı eserinde onun 1112 / 1700 senesi Zilhicce ayında 110 yaşında iken vefat ettiğini ifade etmektedir.[6] Bu rivayeti doğru kabul ettiğimizde La'lî Mehmet Fenâî'nin yaklaşık olarak 998-999 / 1590 senelerinde doğmuş olduğu kabul edilebilir. Fakat kaç yaşına kadar Kastamonu'da kaldığı ve ne zaman Edirne'ye gelip yerleştiği hususlarında herhangi bir bilgi verilmemektedir. Dönemin geleneğine uygun olarak, tahsil ve ülkesine hizmet etmek gayesiyle Anadolu'nun çeşitli yerlerinden, ilmin merkezi sayılan İstanbul'a gelen diğer pek çok genç gibi onun da İstanbul'a gelmiş, oradan da Edirne'ye geçmiş olması ihtimal dahilindedir.

---

5 Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin, *Mecelletü'n-nisâb fi'n-nesebi ve'l-künâ ve'l-elkâb*, Kültür Bakanlığı Yay. Tıpkı Basım, Ankara 2000, s. 342; Şeyhî Mehmet Efendi, *Vakâyiu'l-fuzalâ*, (Haz: Abdülkadir Özcan), İstanbul 1989, II, 205; Hüseyin Vassâf, *Sefînetü'l-evliyâ*, Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 2307, III, 129[b] (Çalışmada eserin: Osman-zâde Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ*, Haz: Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz, Kitabevi Yay., İstanbul 2006, I-V adlı çevirisinden de yararlanılmıştır); Hafız Hüseyin Ayvansarâyî, *Vefayât-ı Ayvansarâyî*, Süleymaniye Ktp, Esad Efendi, nr. 1375, vr. 86[a]; Mehmet Nâil Tuman, *Tuhfe-i Nâilî*, (Haz: Cemal Kurnaz-Mustafa Tatcı), Ankara 2001, II, 2394; Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin, *Tuhfe-i Hattâtîn*, İstanbul 1928, s. 481; Tosyavî-zâde Rifat Osman, *Edirne Rehnümâsı*, (Yay: Râtip Kazancıgil), Türk Kütüphâneciler Derneği Edirne Şûbesi Yayınları no:15, Edirne 1994, s. 107; Bursalı Mehmet Tâhir, *Osmanlı Müellifleri I-II-III ve Ahmed Remzi Akyürek Miftâhu'l-kütüb ve Esâmî-i Müellifîn Fihristi*, (Haz: Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı), Bizim Büro Yay., Ankara 2000, I, 108.

6 Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, III, 130[a].

2. Adı ve Mahlası

Kaynaklarımızda ismi, Arapça yazılışları aynı olması hasebiyle Mehmed veya Muhammed olarak geçen La'lî Mehmed[7] Efendi, şiirlerinde Fenâî (Fenâyî) mahlasını kullanmaktadır.[8] Aşağıda metni verilen *Dîvânçe*'de bu husus görüleceği gibi; o dönemde başkaları tarafından da Fenâî mahlasıyla tanındığı bilinmektedir. Onun en yakınındaki isimlerden biri ve halifesi olan Hasan Sezâî-i Gülşenî de onun bu mahlasını şiirleriyle doğrulamaktadır:

"Gül faslı Sezâî'de bulmuşdur Fenâî'de
Sen dahi bulam dersen gel cân ile ol bende"[9]

"İşit bu Sezâî'den ne gördü Fenâî'den
Dost vechini gösterdi mir'ât-ı mücellâdan"[10]

La'lî Mehmed Fenâî, Arapça yokluk, yok oluş gibi anlamlara gelen Fenâî mahlasının yanında La'lî mahlasıyla da ün kazanmıştır. La'lî mahlasını, mürekkeb yapması ve la'l rengindeki kırmızı mürekkebi îcâd etmesi dolayısıyla almıştır.[11] Ne var ki o bu mahlası pek kullanmamış, dolayısıyla daha çok Fenâî mahlası ile meşhûr olmuştur. Fakat her iki mahlasın ona başka biri tarafından mı verildiği yoksa kendisinin mi bu mahlasları tercih ettiği bilinmemektir.

3. Tarîkatı

La'lî Mehmed Fenâî Efendi, Kastamonu'dan Edirne'ye geldikten sonra burada bulunan tarîkat çevreleriyle temasa geçmiş ve müntesip olduğu Şa'bâniyye tarîkatı yanında Gülşeniyye tarîkatı başta olmak üzere diğer tarîkatlardan bazılarına da intisab etmiştir. Bu hususu Hüseyin Vassaf (ö. 1347 / 1929), *Sefînetü'l-evliyâ*'da Harîrî-zâde Kemâl Efendi (ö. 1298 / 1881)'den naklen şu şekilde ifade etmektedir: "La'lî Mehmed Efendi Şa'bânî, Uşşâkî, Gülşenî, Sünbülî ve Nakşî tarîklerini kendinde cem etmiştir. Tarîk-i Şa'bânî'ye, Kastamonu'da Şeyh İsmail Çorumî'ye

---

7 Şâirin Türk olması ve Türkler arasında Mehmed isminin Muhammed isminden daha yaygın kullanılmasından dolayı tercihimiz bu yönde olmuştur.

8 Alim Yıldız, "Dîvan Edebiyatında Fenâyî Mahlaslı Şâirler", *Cumhuriytet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (Sivas, Haziran 2003), VII / 1, s. 345-355.

9 Hasan Sezâî, *Divan*, İstanbul 1267, s. 105.

10 Aynı yer.

11 Hüseyin Vassâf, *a.g.e.*, III, 129[b]; Ayvansarâyî, *a.g.e.*, vr. 86[a].

nisbetle dahil olup, tavr-ı râbia kadar terakkî etmiştir. Daha sonra Edirne'ye gelip, Uşşâkî ricâlinden Şeyh Sâdık Efendi (ö. 1094 / 1683)'ye ve Gülşeniyye'den, Evliyâ Sinan Paşa-zâde Şeyh Muhammed Sırrî Efendi'ye intisab etmiştir. Muhammed Sırrî Efendi'nin vefâtından bir süre önce onu yönlendirmesi sonucu, İstanbul'a gelip hânkâh-ı Hz. Sünbül'de Kocamustafapaşa şeyhi Şeyh Seyyid Alâaddîn Efendi (ö. 1091 / 1680)'ye imtisâl ile ikmâl-i sülûka muvaffak olup, erbaîn çıkarmış ve irşâd göreviyle Edirne'ye dönerek Şeyh Şücâ' zâviyesine şeyh olmuştur.

Hacc için Hicâz'a gittiğinde, müceddid-i tarîk-i Şa'bânî Karabaş Velî (ö. 1096 / 1685) ve Yek-dest diye meşhûr Şeyh Ahmed-i Curyânî (ö. 1119 / 1707)'ye intisab etmiştir. Hicâz'dan döndükten sonra Edirne'de Gülşenî zâviyesinde irşâda devam etmiştir. 1106 / 1694 senesinde Şeyh Ali b. Kutbuddîn b. Şeyh Sırrî vefât edince onun makamına geçmiş ve Gülşenî tekkesi şeyhi olmuştur."[12]

Gülşeniyye tarîkatı şeyhlerinden Nazîr İbrahim (ö. 1188 / 1774), divanında[13] yukarıda verdiğimiz bilgileri bir şiiri ile doğrulamakta ve amcası olarak takdim ettiği La'lî Mehmed Fenâî Efendi'nin tarîkatı hakkında bilgiler vermektedir. Burada geçen şiirin başlığı şu şekildedir: "Azîzim Ammim Hazret-i La'lî Efendi Hazretlerinin Mücâz Oldukları Tarîkat-ı Aliyye Beyânıdır." [14] Aynı şiir burada bulunan şiirden iki dörtlük daha fazla ve vezin kalıbına daha uygun olarak Nazîr İbrahim'in bir diğer eseri olan *Beyân-ı Tarîkat-ı Gülşenî*'de şu şekilde geçmektedir:

"Tarîk-i Gülşenî'nin ser-bülendi
Azîzim hazreti La'lî Efendi
Kitâb-ı Ma'nevî'nin behre-mendi
Azîzim hazret-i La'lî Efendi

Tarîk-i Halvetî'de pîşvâdır
Tarîk-i Celvetî'de reh-nümâdır

[12] Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, III, 129[b]; Harîrî-zâde Kemâleddîn, *Tibyân,* II, 126[b]-127[a].
[13] *Nazîr İbrahim Dîvânı* tarafımızdan doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Bkz: Necdet Şengün, *Nazîr İbrahim ve Dîvânı (Metin-Muhtevâ-Tahlîl)*, Doktora Tezi, 2006, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
[14] Nazîr İbrahim, *Dîvân*, Süleymaniye Ktp., Lala İsmail Paşa, nr. 493, vr. 19[b]-20[a]. Nazîr İbrahim, *Beyân-ı Tarîkat-ı Gülşenî*, Millet Ktp., Ali Emîrî, nr. 888, vr. 8[a].

Hem Uşşâkîler'e lûtf-ı Hudâdır
Azîzim hazret-i La'lî Efendi

Tarîk-i Nakşibend içinde yektâ
Azîzân ile olmış idi hem-pâ
Olurdu dâimâ halvetde tenhâ
Azîzim hazret-i La'lî Efendi

Haber verdi bize sırr-ı nihândan
Sezâî'dir halîfem sâlikândan
Deyip öksüz kodu gitdi cihândan
Azîzim hazret-i La'lî Efendi

Ali Efendi geçti posta ammâ
O verdi sâlikâna pend-i a'lâ
Beş altı ayda etdi terk-i dünyâ
Haber vermiş idi La'lî Efendi

Sezâ'î câ-nişîni oldı a'lâ
Cihâna verdi şöhret oldu a'lâ
Mürîdine nihâyet yokdur aslâ
Azîzim hazret-i La'lî Efendi

Nazîr için nefs-i evlâdı oldu
Cihânda lûtfunu ol dahi buldu
Dil-i zârı muhabbet ile doldu
Azîzim hazret-i La'lî Efendi"[15]

La'lî Mehmed Fenâî, tüm bu tarîkatlardan icâzet almasına ve Hüseyin Vassâf'ın haber vermesine göre yukarıda adı geçen beş tarîkatın bütün ritüellerini hakkıyla bilip uygulamasına[16] rağmen, onun bugün bize ulaşan bilgileri daha çok Gülşeniyye tarîkatı içindeki faaliyetlerine dair-

[15] Nazîr İbrahim, *Beyân-ı Tarîkat-ı Gülşenî*, Millet Ktp., Ali Emîrî, nr. 888, vr. 8[a]. (Eser Himmet Konur tarafından yayımlanmıştır. Bkz: Himmet Konur, "Gülşenîliğe Dair Bir Eser: Nazîr İbrâhim'in Beyân-ı Tarîkat-ı Gülşenî'si", *Tasavvuf İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi*, Ankara Nisan 2000, Yıl:1, S. 3, s. 65-79.)

[16] Hüseyin Vassâf, *a.g.e.*, III, 130[a].

dir.[17] Bu hususta Nazîr İbrahim, yukarıda adı geçen *Beyân-ı Tarîkat-ı Gülşenî* adlı eserinde geniş bilgiler vermektedir. Bu eserde Gülşeniyye tarîkatının Edirne'deki durumu anlatılırken, La'lî Mehmed Fenâî Efendi'nin Gülşeniyye tarîkatı içindeki silsilesi de şu şekilde gösterilmektedir: "Gülşenî tarîkatını Edirne'ye taşıyan Aşık Mûsâ Efendi (ö. 975 / 1567) - Abdülkerîm Efendi (ö. 992 / 1584) - Sâdık Efendi - Kutbî Efendi - Sırrî Efendi - Seyyid Ali Efendi ve La'lî Mehmed Fenâî."[18] La'lî Mehmed Fenâî Efendi'nin Gülşeniyye tarîkatı pîri Şeyh İbrahim-i Gülşenî'ye kadar olan bir başka silsilesi ise kendisine ait *Dîvânçe* nüshalarından birinde derkenâr olarak genel hatlarıyla şu şekilde verilmektedir: "Dede Ömer Rûşenî (ö. 893 / 1488 Tebriz), İbrahim-i Gülşenî (Mısır), Emîr Ahmed Hayâlî (ö. 977 / 1569), Ali Safvetî (ö.1005 / 1597), Sultan Hasan, Muhammed Sırrî, La'lî Mehmed."[19] Yine onun Gülşenî tarîkatı içindeki yerini göstermesi bakımından Nazîr İbrahim'e ait şu ifadeler dikkat çekicidir: "Bizim azîzlerimiz, tarîk-i şâh-ı Nakşibend hazretlerinden dahi gerek azîzimiz La'lî Mehmed Efendi hazretleri ve gerek serimiz hazret-i Şeyh Hasan Sezâî hazretleri, ekser evkâtta pazartesi günleri, ba'de salati'z-zuhr hatm-i hâcegân dahi ederler idi." [20]

Öte yandan La'lî Mehmed Fenâî Efendi de bazı şiirlerinde kendisinin Gülşenî tarîkatına mensûbiyetini dile getirmekte, aşağıda *Dîvançe* metninde görüleceği üzere iki ayrı şiirde Gülşeniyye tarîkatına mensûbiyetini ortaya koymaktadır.[21]

---

17 Ramazan Muslu, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf [18. Yüzyıl]*, İnsan Yay., İstanbul 2003, s. 210'da 943 no'lu dipnotta La'lî Muhammed Fenâî hakkında bilgiler vermekte ve onu Gülşenî şâirler içerisinde saymaktadır. Buna mukabil eserinin 145. sayfasında, Sinânî tarîkatı şeyhleri arasında zikredilen Mehmed Fenâyî Efendi(ö. 1140 / 1727)'nin, makalemize konu teşkil eden şahısla aynı kişi olmadığı kanaatindeyiz. Fakat eserde Fenâyî Efendi'nin "*Şerhun ma'neviyyun*" adlı bir eserinin olduğu ve bu eserinin *Mektûbât-ı Sezâî* ile birlikte basılmış olduğu ifade edilmektedir. Aynı eserin 653. sayfasında Fenâyî Efendi'ye ait eserin adı ise *Şerh-i Ma'nevî* olarak verilmektedir.

18 Nazîr İbrahim, *Beyân-ı Tarîkat-ı Gülşenî*, vr. 6[a].

19 La'lî Mehmed Fenâî, *Dîvânçe*, Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 691, vr. 87[a].

20 Nazîr İbrahim, *Beyân-ı Tarîkat-ı Gülşenî*, vr. 2[a].

21 Bu hususta *Dîvançe* metnindeki 11 ve 16 numaralı şiirlere bakınız.

La'lî Mehmed Fenâî'den sonra Gülşeniyye tarîkatı, Hâletiyye ve Sezâiyye olmak üzere iki koldan[22] devam ettiği için Gülşenîlik etkisini biraz kaybetmiştir.[23] La'lî Mehmed Fenâî Efendi, Gülşenîlik içerisindeki önemli faaliyetlerinin yanı sıra diğer dört tarîkatta da icâzet sahibidir ve bu tarîkatlarca da sahiplenilmiştir.

4. Vefâtı ve Kabri

La'lî Mehmet Fenâî'nin, hacdan döndükten sonra yine Edirne'ye geldiği ve Gülşenî-hânede şeyhlik makamında bulunan Kutbî-zâde Şeyh Seyyid Ali'nin vefâtında onun yerine post-nişîn olduğu, altı sene bu makamda kaldıktan sonra [24] 1112 / 1700 senesi Zilhicce ayında 110 yaşında iken vefât ettiği [25] ve irşâd görevini yürüttüğü tekkesine defnedildiği kaynaklarımızda haber verilmektedir.[26] Kabrinin yeri hususunda farklı kanaatleri taşıyanlar da vardır. Nitekim Ramazan Muslu kabrinin Edirne'de Şâh Melek Paşa tarafından yaptırılan Gülşenî tekkesinde olduğunu Âkif-zâde [27] ve Rıfkı Melül Meriç'ten [28] naklen aktarmaktadır.[29]

Öte taraftan Hüseyin Vassâf, La'lî Mehmed Fenâî Efendi'nin kabrinin Hasan Sezâî âsitânesinde bulunduğunu ve kendisinin bu kabri ziyaret ettiğini belirterek şu ifadelere yer vermektedir: "Na'ş-ı münîfleri, âsitâne-i Hz. Sezâî'de âsûde-nişîn-i rahmettir. Lehü'l-hamd ziyâretle kâm-yâb oldum." [30] Yukarıda bahsi geçen ve La'lî Mehmed Fenâî Efendi'nin kabrinin bulunduğu yeri ifade eden tekke isimleri, faklı mekanları değil aynı yeri işâret etmektedir. Bu tekke ise hem Gülşenîlik hem de Sezâîliğin Edirne'deki merkezi olan Veli Dede Tekke'sidir.[31]

Dönemin önemli ilim adamı ve şâirlerinden biri olup, aynı zamanda Gülşenî tarîkatı müntesibi bulunan Edirneli Kâmî Mehmed Efendi

---

22 Bu iki tarîkat için bkz: Sadık Vicdânî, *Tomâr*, s. 50-54.
23 Harîrî-zâde Kemaleddîn, *a.g.e.*, II, 126[b]-127[a].
24 Müstakîm-zâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 482.
25 Hüseyin Vassâf, *a.g.e.*, III, 130[a].
26 Ayvansarâyî, *a.g.e.*, vr. 86[a].
27 Âkif-zâde, Amasyalı Abdürrahim Efendi, *et-Tezkiretü bi'l-mecmû' fi'l-meşhûdi ve'l-mesmû'*, Millet Ktp, Ali Emîrî, nr. 2527; (trc: Hikmet Özdemir) İstanbul 1998, s. 153.
28 Rıfkı Melül Meriç, *Edirne'nin Tarihî ve Mimarî Eserleri Hakkında*, İstanbul 1963, s. 13.
29 Ramazan Muslu, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf*, s. 210.
30 Hüseyin Vassâf, *a.g.e.*, III, 130[a].
31 Veli Dede Tekke'si için bkz: Ramazan Muslu, *a.g.e.*, s. 216 ve 221.

(ö.1136 / 1724)'nin[32] şu kıt'ası onun vefâtına tarih olarak söylenmiş bir manzûmedir:
"Târîh-i Berâ-yı Şeyh Gülşenî La'lî Mehmed Fenâî Efendi Kuddise Sırruh:

Dirîğâ yine hem-nâm Muhammed şeyh Rûşenden
Tarîk-i Gülşenînin pîşvâsı Hazret-i La'lî

Koyup bu tekye-gâh-ı bî-vefâyı eyledi rıhlet
Olunca rûh-ı pâki âlem-i envâra müsta'lî

Didim gûş eyleyince irtihâlin Kâmiyâ târîh
Meded kopdı nihâl-i Gülşenîden bir gül-i La'lî " [33]

5. Eserleri

Yaptığımız araştırmalar sonucunda La'lî Mehmed Fenâî'ye ait dört eserin olduğunu tespit etmiş bulunmaktayız. Bunlardan ilki *Etvâr-ı Seb'a Tercümesi*'dir.[34] Diğer eserlerine göre bu eseri fazla meşhûr olmamıştır.

İkinci eseri ise; *Şerh-i Ebyât-ı Ma'nevî-i Gülşenî*'dir.[35] La'lî Mehmed Fenâî bu eserinde; Gülşeniyye tarîkatı pîri Şeyh İbrahim-i Gülşenî'nin Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin *Mesnevî*'sine nazîre olarak yazmış olduğu *Ma'nevî-i Mesnevî* adlı eserinin ilk 500 beytini şerh etmiştir. Bu eser 1289 / 1872 yılında Fenâî'nin halîfesi Hasan Sezâî'nin *Mektûbât*'ı ile birlikte basılmıştır. Hüseyin Vassâf, La'lî Mehmed Fenâî hakkında bilgi verdikten sonra, onun ma'nevî şahsiyetini ortaya koymak bakımından, bu eserin giriş kısmından uzunca bir bölümü eserine aynen aktarmıştır.[36]

La'lî'nin üçüncü eseri de; *Tercüme-i Hâl-i Hazret-i Pîr İbrâhîm-i Gülşenî*'dir. Eser bu adla ve *Şerh-i Ma'nevî* ile birlikte (İstanbul 1289)

---

[32] Kâmî için bkz: Gülgün Erişen Yazıcı, *Edirneli Kami ve Divanının Tenkitli Metni*, Doktora tezi, 1998, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
[33] Hasan Sezâî, *Mektûbât-ı Sezâî*, İstanbul 1289, s. 145.
[34] Eserin yazma nüshaları: Süleymaniye Ktp., Es'ad Efendi, nr. 1469, vr. 1^{b}-9^{a}; Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 2749, vr. 33^{a}-38^{b}; Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi, nr. 2089, vr. 4^{a}-11^{a}; Yapı Kredi Bankası Ktp., nr. 70, vr. 1^{b}-8^{a}; İstanbul Belediye Ktp., Osman Ergin Yazmaları, nr. 1494/2 vr. 12^{b}-18^{b}'dedir.
[35] Eserin bir nüshası Süleymaniye Ktp., Halet Efendi, nr. 273'dedir. Eser 107 varaktır.
[36] Hüseyin Vassâf, *a.g.e.*, III, 130^{b}-131^{a}.

basılmıştır. Eser kitabın başında 1-24. sayfalar arasındadır.[37] Adından da anlaşılacağı üzere eser, Gülşeniyye tarîkatı pîri Şeyh İbrahim-i Gülşenî'nin hayatı hakkında bilgiler içermektedir.

La'lî Mehmed Fenâî'nin dördüncü eseri burada metnini yayımlamayı uygun gördüğümüz *Dîvânçe*'sidir.

6. Şahsiyeti

La'lî Mehmed Fenâî Efendi, Gülşeniyye tarîkatının önde gelen şeyhlerindendir. Şüphesiz onun manevî şahsiyetini ispat eden en önemli şey, Gülşeniyye içerisinde pîr-i sânî kabul edilen Sezâî-i Gülşenî'yi yetiştirmesidir. *Dîvânçe*'si onun şiir kabiliyetini ortaya koyarken, Şeyh İbrahim-i Gülşenî'nin *Ma'nevî-i Mesnevî* adlı eserinin bazı beyitlerini şerh ettiği *Şerh-i Ebyât-ı Ma'nevî-i Gülşenî* adlı eseri de onun ilmî kişiliğine en büyük delildir.

Diğer taraftan onun sosyo-kültürel ortam içindeki yerini göstermesi ve devlet adamlarıyla münâsebetini ortaya koyması, dolayısıyla şahsiyeti hakkında ipuçları vermesi bakımından şu hâdise önemli bir ayrıntı niteliğindedir: Dönemin pâdişahlarından Sultan II. Mustafa, La'lî Mehmed Fenâî Efendi'nin muhiblerindendir ve onu sık sık ziyarete gelmektedir. Bir gün Sultan, La'lî Mehmed Fenâî Efendi'den herhangi bir şeye ihtiyaçları olup olmadığını sorup, eğer varsa derhal temin edebileceğini ifade ettiğinde, La'lî Mehmed Fenâî Efendi bu teklifi reddetmiş, hatta mürîdlerinin Sultanla aralarındaki bu sıcak teması kendi çıkarları için kullanabileceklerinden kaygılanarak, Sultan II. Mustafa'dan kendisini gece tenha zamanlarda ziyaret etmesini ricâ etmiş ve bu ricâsı kabul görmüştür.[38]

La'lî Mehmed Fenâî Efendi aynı zamanda güzel sanatlardan hüsn-i hat ile de meşgul olmuştur. Hat sanatının en önemli unsurlarından biri olan mürekkeb üzerindeki çalışmaları netice vererek, la'l rengindeki kırmızı mürekkebi îcâd etmesini sağlamıştır. İstanbul'a gelip Sünbüliyye tarîkatı şeyhlerinden Kocamustafapaşa şeyhi Seyyid Şeyh Alâaddin Efendi'ye intisab ettikleri dönemde, Balat şeyhi Seyyid Hasan Nûri ve

[37] Mustafa Kara, *a.g.md.*, s. 259.
[38] Nazîr İbrahim, *Beyân-ı Tarîkat-ı Gülşenî*, vr. 6^{b}-7^{a}.

Şeyh Hasan Kenzî ile de görüşmüş [39] ve bu esnada yukarıda adı geçen Seyyid Hasan Efendi'den meşk etmiştir.[40] Müstakîm-zâde, (ö. 1202 / 1788) La'lî Mehmed Fenâî Efendi'nin hat sanatı ile profesyonel anlamda ilgilenmediğini, bu işi bir hobi olarak yaptığını ifade etmiştir. Onun bu hususta ki görüşünü anlatan ifadeler: "Meslekleri bu olmadığı için bu husta şöhret bulmamıştır" [41] şeklindedir.

B. DÎVÂNÇE

La'lî Mehmed Fenâî'nin *Dîvânçe*'si 28 şiiri muhtevî küçük hacimli bir divançedir. Araştırmalarımız sonucunda *Dîvânçe*'nin 4 adet yazma nüshası olduğu tespit edilmiştir. Bu nüshalardan Süleymaniye Ktp., Dârü'l-mesnevî, nr. 400'deki nüsha, içinde bulunduğu eserin 72^{b} ile 78^{b} varakları arasındadır. Tâlik yazıyla kaleme alınan eserin her varağı 17 satırdan oluşmaktadır. Satırlar suyolludur ve fligransız, âharlı-saykallı nohudî kağıt kullanılmıştır. Şiirlerde geçen "Fenâî" mahlasları kırmızı olarak yazılmıştır. Bu nüsha metin oluşturulması sırasında dipnotta "D" olarak isimlendirilmiştir. Karşılaştırmaya esas alınan ikinci nüsha ise; İzmir Millî Ktp nr. 1102, vr. 70^{b}-75^{a}'da bulunan ve "İ" kısaltmasıyla ifade ettiğimiz nüshadır. Bu nüshada da suyollu ve fligransız âharlı-saykallı nohudî kağıt kullanılmış ve şiirler tâlik yazı ile kaleme alınmıştır. Satırlar ve başlıklar bu nüshada kırmızı çerçeve içine alınmıştır. Nüshanın yukarıdaki "D" nüshası ile bir başka benzer tarafı, şiirlerin aynı tertip sırasıyla yazılmasıdır.[42] Karşılaştırmaya esas alınan bir diğer nüsha; Süleymaniye Ktp., Halet Efendi, nr. 691, vr. 84^{b}-89^{b}'deki nüshadır. Her varakta 19 satırın bulunduğu bu nüsha da tâlik yazı ile kaleme alınmıştır. Şiirler burada da kırmızı çizgiler ile çerçevelenmiştir. Tertip sırası bakımından diğer iki nüshadan bazı farklılıklar arz etmektedir. Metin oluşturulması sırasında tarafımızdan "H" harfi ile kısaltılmıştır. Karşılaştırmaya esas aldığımız son nüsha; Millet Kütüphânesi, Ali Emîrî, nr. 358, vr.1^{a}-4^{b}'de bulunmaktadır. "A" harfiyle gösterdiğimiz bu nüsha, her varağı 30 satırdan oluşan ve yine tâlik yazı ile kaleme alınan bir eserdir. Şiirlerdeki "Fenâî" mahlasları kırmızı olarak yazılmıştır. Bu nüshada metin çerçeve içine alınmamıştır.

---

39 Müstakîm-zâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 481.
40 Hüseyin Vassâf, *a.g.e.*, III, 130^{a}.
41 Müstakîm-zâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 482.
42 Metin oluşturulması sırasında D ve İ nüshaları tertip sırası bakımından esas alınmıştır.

La'lî Mehmed Fenâî'nin *Dîvânçe*'si birisi taş baskı olmak üzere üç kere de basılmıştır. Bu baskılarda *Dîvânçe, Hasan Sezâî Dîvânı* ile birlikte tabedilmiştir. Bu baskılardan birincisi: 1266 / 1849 yılında Mısır'da Bulak matbaası tarafından yapılmıştır. İkincisi: 1267 / 1850 yılında İstanbul'da Matbaa-i Âmire tarafından, üçüncüsü de: 1276 / 1859 yılında taş baskı olarak yapılmıştır. Bu baskıların hepsinde *Sezâî Dîvânı*'yla birlikte basılan *Dîvânçe*, eserin sonunda 150 ile 159. sayfalar arasındadır.

Ayrıca eser Şahver Çelikoğlu tarafından hazırlanan *Dîvân Sezâyi-i Gülşenî*, (İstanbul 1985) adlı eserin sonunda 265-277. sayfalar arasında, *Sezâî-i Gülşenî'nin Şeyhi La'lî Mehmed Fenâî Efendi'nin Dîvançe*'si adıyla yayımlanmıştır. Fakat bu yayımda okuma ve vezin hatalarına fazlaca düşüldüğü, transkripsiyon esaslarına da uyulmadığı gibi; ilmî bir eserde bulunması gereken tenkitli bir metin çalışması yapılmamış, eserin nüshaları karşılaştırılmamıştır. Bundan dolayı hem müellif hakkında bilgi vermek; hem de, daha doğru bir metin ortaya koymak amacıyla eserin tenkitli metninin oluşturulmasına ve yeniden yayımlanmasına karar verilmiştir.

Dîvânçe'nin muhtevâ özellikleri ise şu şekildedir: Eser 28 şiiri muhtevîdir ve genelde 5 beyitli gazel ve 5 bendli murabbâlardan oluşmaktadır. Eserde nazım şekli olarak 3 murabba ve 25 gazel vardır. Bu şiirlerden 3'ü tevhîd, 5'i münacaat, 8'i na'ttır. Geri kalan şiirlerde tasavvufî esaslar anlatılmakta ve öğütler verilmektedir. Eserde 8 ayrı arûz kalıbı kullanılmıştır. Bu kalıplardan en çok remel ve hezec bahirleri tercih edilmiş, muzâri' ve münserih bahirleri birer kez kullanılmıştır. İki şiir ise hece ölçüsü ile kaleme alınmış, bunlardan 17 no'lu şiir 5+5=10'lu; 24 no'lu şiir ise, 7+7=14'lü hece ölçüsü ile yazılmıştır. Şiirlerde kullanılan aruz vezinlerini şu şekilde toplu olarak ortaya koymak mümkündür:

Şiirlerde Kullanılan Vezinler	Bahri	Sayısı
Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lün	Remel	13
Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün	Hezec	3
Müs tef ʿi lün Müs tef ʿi lün Müs tef ʿi lün Müs tef ʿi lün	Recez	3
Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Fe ʿū lün	Hezec	3
Mef ʿū lü Me fā ʿī lü Me fā ʿī lü Fe ʿū lün	Hezec	1
Mef ʿū lü Fā ʿi lā tü Me fā ʿī lü Fā ʿi lün	Muzâri'	1
Müf te ʿi lün Fā ʿi lün Müf te ʿi lün Fā ʿi lün	Münserih	1
Fe ʿi lā tün Fe ʿi lā tün Fe ʿi lā tün Fe ʿi lün	Remel	1

XXV, İzmir 2007,
ss. 241-270

Sonuç

La'lî Mehmed Fenâî Efendi, Gülşeniyye tarîkatına müntesib önemli bir mutasavvıftır. Az sayıdaki şiirinden müteşekkil *Dîvânçe*'si onun şiir yeteneği bakımından iyi bir şâir olduğunu ortaya koymaktadır. Onun Gülşeniyye tarîkatı içerisindeki yeri de son derece önemlidir. Bu çalışma hem onun hayatı hakkında bilgiler vermek; hem de, *Dîvânçe*'sini yayımlamak sûretiyle onun şiirlerini daha iyi değerlendirmek ve böylece şâirin düşünce yapısını meydana çıkarmak imkanını sunmak üzere hazırlanmıştır. Tamamı tasavvufî neşve ile söylenmiş bu şiirler, şâirin derin tasavvufî altyapısını yansıtmaktadır. Öte taraftan şahsiyeti başlığı altında anlatıldığı üzere, onun Sultan II. Mustafa ile olan münasebeti, Osmanlıdaki tekke-devlet ilişkileri hakkında bazı ipuçları da sunması bakımından son derece önemlidir.

C. Dîvânçe-i La'lî Mehmed Fenâî

1*

Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lün

1 Ey vücūduñla ḳamunuñ faḳrına olduñ ġınā
Mürde-veş baḥr-i fenāda ġarḳ iken virüp beḳā

2 Yā Resûlallāh cemālüñ nūrı işrāḳ eyleyüp
On sekiz biñ ʿāleme yek lemʿası virdi żiyā

3 Ḳalmış idi cümlesi ketm-i ʿademde bī-vücūd
Geldi bi'l-cümle burūze aldı nūruñdan cilā

4 Olmasañ bāb-ı hüviyyet bābına miftāḥ eger
Dār-ı vaḥdet ẓāhir olmazdı ḳalurdı der-ʿamā

5 İtdi āyāt-ı vücūd-ı Ḥaḳḳ'ı tefsīr gün yüzüñ
Keşf idüp külli vücūhın ḳomadı ẕerre ḫafā

6 Nūruña nisbet dü-ʿālem olmadı ḳadr-i çerāġ
Buldı żū'uñda melā'ikle beşer neşv ü nemā

7 Cürm-i bī-ḥadle Fenā'ī yine ʿafva muntaẓır
Bildi anı bir nigāhuñ cümle merżāya şifā

2

Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Fe ʿū lün

1 İlāhī refʿ ḳıl yüzden ḥicābı
Ḳoma bu hecr-ile ġurbetde yā Rab

---

1 D: 72ᵇ ; İ: 70ᵇ ; A: 1ᵃ ; H: 84ᵇ.
4 eger: ger H.

* Bu dîvânçe Ḥażret-i Sezā'ī Sellemehu'llāhu Teʿālā ve Ebbedehū'nuñ pīr ü mürşidleri Ḥażreti Pīr Laʿlî Efendi Ḥażretleri'nüñ maḳāle-i şerīfeleri olup teyemmünen ve teberrüken "ʿAdet budur āḫirde gelür bezme ekābir" mefhūmına mürāʿāt olınup bu maḥalle ṣebt ü taḥrīr olundı. Nażar-ı merḥamet-eşer ve rūḥāniyyet-i feyż-perverāndan cümlemizi Ḫudā ḥışṣe-yāb eyleye.

2 D: 73ᵃ ; İ: 70ᵇ-71ᵃ ; A: 1ᵃ ; H: 84ᵇ-85ᵃ.
1: ḥicābı: niḳābı A.

XXV, İzmir 2007, ss. 241-270

Görünsün ol cemālüñ āfitābı
Ḳoma bu hecr-ile ġurbetde yā Rab

2 Ẓuhūrıña olup perde ẓuhūruñ
Gözümüz nūrını maḥv itdi nūruñ
Delīli olsaña bu pür-ḳuṣūruñ
Ḳoma bu hecr-ile ġurbetde yā Rab

3 İrişdür bezm-i lāhūta bu cānı
Ḳoma bu miḥnet-i nāsūtda anı
Cemālüñ gösterüp ʿayne'l-ʿayānī
Ḳoma bu hecr-ile ġurbetde yā Rab

4 Beni müstaġraḳ-ı baḥr-ı şuhūd it
Güneş ḳıl ẕerremüz feyżüñle cūd it
Daḫi āzāde ez-ẕenb-i vücūd it
Ḳoma bu hecr-ile ġurbetde yā Rab

5 Kerem ḳıl vir bu keşretden ġınāyı
Ola tā cānımuz vaḥdet sarāyı
Fenā bulsun vücūdından Fenā'ī
Ḳoma bu hecr-ile ġurbetde yā Rab

3

Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün

1 Gel ey dil muhbiṭ-i feyż-i Ḫudā'dur ḥalḳa-i tevḥīd
Muḥaḳḳaḳ mürşid-i rāh-ı liḳādur ḥalḳa-i tevḥīd

2 Pes anda nār-ı ẕikru'llāh ider mum āhen-i nefsi
Yaḳup ġışşını nūr eyler hüdādur ḥalḳa-i tevḥīd

3 ʿAceb mi yüz çevirse münkir-i dil-ḫasteler zīrā
Devā ʿuşşāḳa ehl inkāra dāddur ḥalḳa-i tevḥīd*

---

3 D: 73ª ; İ: 71ª ; A: 1ª ; H: 85ª.
3 dāddur: dādur D; İ; H.

* Mısrada geçen "ehl-i inkâr" tamlaması, tamlama şeklinde okunduğunda vezin hatasına sebep olduğu için yukarıdaki gibi tamlamasız şekilde okunmuştur.

4 Vücūduñ messin ey sālik ḳoyup gel pūte-i ʿaşḳa
O dem ḡāliş zer eyler kīmyādur ḥalḳa-i tevḥīd

5 Eger keştī-i şerʿ-ile girerseñ baḥr-ı lāhūta
Fenā'ī vaḥdete ḫoş reh-nümādur ḥalḳa-i tevḥīd

4

Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lün

1 Cānuñı eyle müzeyyen zīver-i tevḥīd-ile
Ḳıl tenüñ sīmin-muraṣṣaʿ cevher-i tevḥīd-ile

2 Ol vücūduñdan mücerred gör cemāl-i muṭlaḳı
Ṭā'ir-i sır ʿāleminde şeh-per-i tevḥīd-ile

3 Olmaḳ isterseñ maḳām-ı ḳurbda ʿabdü'l-ġuyūb
Kes hevānuñ re'sini gel ḫançer-i tevḥīd-ile

4 Ṭālib olan dest-i ḳandinden ḳadeh nūş itmege
Dā'imā hem-meclis olsun rehber-i tevḥīd-ile

5 *Lī-maʿa'llāh* ḳalʿasınuñ fetḥine rāġıb iseñ*
Hem-ʿinān ol-ġıl Fenā'ī Ḥayder-i tevḥīd-ile

5

Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Fe ʿū lün

1 Dil emrāżına dermān oldı tevḥīd
Hevāya tīġ-i berrān oldı tevḥīd

---

4 D: 73 b ; İ: 71a-71b ; A: 3a ; H: 85a.
1 cevher: zīver H.
3 A'da yok.
4 ḳandüñden: ḳaydından H.

* Lī-maʿa'llāh: "Allah benimledir…" şeklinde başlayan hadîsin baş tarafıdır. Bkz: Aclûnî, İsmail b. Muhammed, *Keşfü'l-hafâ ve muzîlü'l-ilbâs 'amme'ş-tehara mine'l-ehâdîs 'alâ elsineti'n-nâs*, Beyrut 1352 / 1933, II, 173, hadis no: 2159.

5 D: 73b ; İ: 71b ; A: 1a-1b ; H: 85a-85b.
3 yüzlerinde: yüzlerinden A, H.
5 vücūduñ: vücūdı A.

2 İdüp mülk-i vücūda ḥükmin icrā
Gönül içre Süleymān oldı tevḥīd

3 Ḥaḳāyıḳ burḳaʿ açdı yüzlerinde
Heme şeyde nümāyān oldı tevḥīd

4 Gidüp keşret göründi vaḥdet ṣırf
Yine tevḥīde burhān oldı tevḥīd

5 Yanup *nūrun ʿalā nūr*a vücūduñ*
Fenā'ī saña her an oldı tevḥīd

6

Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lün lā-t

1 Bilmeyenler derdüñi dermānı bilmezler nedür
Düşmeyenler ʿaşḳuña ʿirfānı bilmezler nedür

2 Levḥ-i dilden *men ʿaref* sırrın ḳırā'at eyleyen*
Dört kitābı oḳıyup fermānı bilmezler nedür

3 Görmeyen keşretde vaḥdet sırrını ʿayne'l-ʿayān
Kūr-ı māder-zāddur cānānı bilmezler nedür

4 Añlamayanlar ṣalātda remz-i miʿrācı tamām
Fevḳ-i īmānda olan iḥsānı bilmezler nedür

5 Ey Fenā'ī itmeyenler ʿālem-i sırda sefer
Rāz-ı *İsrā*'yı duyup Sübḥānı bilmezler nedür*

---

* Nūrun ʿalā nūr: "…Nûr üstüne nûrdur…" Nûr, 24 / 35.

6 D: 73ᵇ ; İ: 71ᵇ ; A: 1ᵇ ; H: 85ᵇ.
1 dermānı: dermān D / ʿirfānı: ʿirfān D.
2 fermānı: fermān D.
3 cānānı: cānān A / māder-zāddur: māder-zādedür H.
4 iḥsānı: iḥsān A / fevḳ: ẕevḳ H.
5 isrāyı: esrārı A / Sübḥānı: Sübḥān A.

* Men ʿaref: "Kim nefsini bilirse Allah'ı bilir" şeklindeki hadisin baş tarafıdır. Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ*, II, 262, hadis no: 2532.

* İsrā: "Gece yürüyüşü" İsrâ, 17 / 1.

7

Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lün

1 Sil gönülden māsivā naḳşın cemāl-i yāri gör
Her neye baḳsañ o yüzden çehre-i dildārı gör

2 Gel vücūduñ ẓulmetin ḳaldır aradan sen bu gün
Yarın anda bī-tekellüf perdesiz dīdārı gör

3 Mest olu-ben ʿaşḳ-ı Ḥaḳ'dan varıñı yaġmaya vir
Gel beḳā bul-ġıl fenāda yoḳluḳ içre varı gör

4 Ṭavr-ı dilde sır ile eṭvār-ı hefti seyr idüp
Cān göziyle ḳıl naẓar pes nārdan envārı gör

5 Derd-i Ḥaḳḳ'ı al Fenā'ī bülbül-i ʿirfān olup
Bu gülistān-ı cihānda ḫārı ko gülzārı gör

8

Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün

1 Ḫudāyā cümle-i eşyā gülen güller seni ister
Lisān-ı ḥāl ile gūyā olan diller seni ister

2 Cemālüñ nūrı çün ey yār olupdur günden āşikār
Yine böyle iken her bār gören ḳullar seni ister

3 Ẓuhūruñdur yine perde düşürdi ʿālemi derde
Senüñ vechüñi her yerde bulan iller seni ister

4 Kimi maḳhūr celālüñle kimi mesrūr cemālüñle
Olup ser-mest viṣālüñle o vāṣıllar seni ister

---

7 D: 73ᵇ; İ: 71ᵃ ; A: 1ᵇ-2ᵃ ; H: 85ᵇ.
2 sen: pes A.

8 D:74ᵃ ; İ: 71ᵇ ; A: 1ᵇ ; H: 85ᵇ-86ᵃ.
4 ser-mest: mest H.

5 Fenā'ī Ḥaḳ vücūduñda olup nā-būd-ı būduñda
İlāhī faż̇l u cūduñda bu göñüller seni ister

9

Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lün

1 Ey vücūduñdur hüviyyet gencinüñ dārına der
Lā-taʿayyün ġıflinüñ miftāḥı *mā-zāġa'l-baṣar*[*]

2 Ey vücūdı maẓhar-ı ẕāt ʿunṣur-ı pāk ü laṭīf
Nūruña nisbet dü-ʿālem bir çerāġ-ı muḫtaṣar

3 Deyr-i ʿālemde muṣavver olan eşkāl ü rusūm
Olmasañ naḳş itmez idi anı naḳḳāş-ı ṣuver

4 Manẓar-ı ẕāt-ı eḥadsin bildük anı şübhesiz
Mecmaʿ-ı küll sendedür eczā-yı ʿālem baḥr ü ber

5 Mīm mümkündür eḥadden Aḥmedi farḳ eyleyen
Böyle görmezseñ Fenā'ī bī-baṣarsın bī-baṣar

10

Müf te ʿi lün Fā ʿi lün Müf te ʿi lün Fā ʿi lün

1 Ey ki hezār āferīn bu nice cānān olur
ʿĀşıḳ olan kişiler Bāyezid-aḳrān olur

2 Besle bu gün tenüñi niʿmet-i ʿirfān-ile
Āḫir anuñ niʿmeti müşrike her an olur

3 ʿAşḳa degiş varuñı yokluġ-ile var idüp
Mürġ-i dil-i ʿāşıḳān maʿşūḳa perrān olur

4 Nefsüñ odından sakın dil Ḫalīl'üñ yakmasun
Mālik-i nefs olanuñ rūḥı Süleymān olur

---

9 D: 74ª ; İ: 72ª ; A: 1ᵇ ; H 86ª.

* Mā zāġa'l-baṣar: "Gözü kaymadı…" Necm, 53 / 17.

10 D: 74ª ; İ: 72ª ; A: 1ᵇ ; H: 86ª.
1 cānān: sulṭān H.

5 Sil küdūrāt-ı ṣuverden Fenā'ī ḳalbüñi
Kim kederi defʿ ide dünyede ol ḫān olur

11

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Baḥr-i fenāya ṭalġıç olan Gülşenīlerüz
Dürr-i beḳāyı maḫrec olan Gülşenīlerüz

2 Pervāne-veş celāle per ü bāl yaḳup
Maḥv idü-ben varın hīç olan Gülşenīlerüz

3 Cān mürġi eṭvār-ı dili cümle seyr idüp
Nūr-ı eḥadde tā hec olan Gülşenīlerüz

4 Tedrīs-i ʿilm idüp ders-ḫāne-i ġaybda
ʿİlm-i ledünni müntec olan Gülşenīlerüz

5 Sırr-ı Ḫudāyı sırr-ı Sırrī'den Fenā'iyā
Aḫz ile ḳalbe müdrec olan gülşenīlerüz

12

Müs tefʿilün Müs tefʿilün Müs tefʿilün Müs tefʿilün

1 Yā Rabbenā yā Rabbenā eyle bizi ifnā-yı ʿaşḳ
Envār-ı ẕāt-ı baḫt-ile olına yüz ibkā-yı ʿaşḳ

2 Eyle münevver ḳalbimüz ḳandīl-i ʿirfānuñ ile
İşrāḳ-ı nūr-ı Rabla ten rāżı ola me'vā-yı ʿaşḳ

3 Ol şerbeti sun kim bize ola ḫıtāmı misk anuñ
Dest-i Ḥabīb'üñden müdām nūş itsün ol ṣaḥbā-yı ʿaşḳ

---

11 D: 74ᵇ ; İ: 72ᵃ A: 2ᵃ ; H: 86ᵃ-86ᵇ

12 D: 74ᵇ ; İ: 72ᵃ-72ᵇ ; A: 2ᵃ ; H: 86ᵇ
1 olına yüz: olınur D; İ; H.
2 ten: A'da yok.
3 müdām: dāim İ.

4 Yā Rab o şurbı ber-devām ile virem *hel min mezīd*[*]
Cān teşne-dil olsun kebāb oñulmasun yara-yı ʿaşḳ

5 Eyle ḡarābāt-ı ḳademde öziñi mest ü ḡarāb
Ḳāf-ı ḳanāʿatde Fenā'ī olasın ʿanḳā-yı ʿaşḳ

13

Müs tefʿi lün Müs tefʿi lün Müs tefʿi lün Müs tefʿi lün

1 Yā Rabbenā yā Rabbenā eyle bizi me'vā-yı ʿaşḳ
Dil mülki olsun āşiyān sākin ola ʿanḳā-yı ʿaşḳ

2 Ten kişverin ḳıldum ḡarāb nefs-i şeyāṭīn ʿaskerin
Te'yīd-i rūḥ-ı ḳuds-ile fetḥ eylesün Dārā-yı ʿaşḳ

3 Yā Rabbi aç göñül gökin ebr-i sivādan ser-te-ser
Bī-iḥticāb ẓāhir ola ẕāt u ṣıfāt esmā-yı ʿaşḳ

4 ʿAşḳuñ ʿayān-ender-ʿayān görmege lākin göz gerek
Sırrını bī-baṣar ile eyle bizi bīnā-yı ʿaşḳ

5 Āfāk u enfüs her ne var memḡūr ḡamr-ı ʿaşḳ-ile
Bülbül fiġānda gül güler ʿālem ṭolu sevdā-yı ʿaşḳ

6 Eyle refīḳüm Gülşenī açıla sırr-ı Maʿnevī
Keşf ola remz-i Meṣnevī ḥall eyleyüp Mollā-yı ʿaşḳ

7 Dilber Fenā'ī āşikār ebṣārı ḳurbı ḡaṭf ider
Vuṣlat fenā-ender-fenā böyle dimiş dānā-yı ʿaşḳ

14

Fāʿi lā tün Fāʿi lā tün Fāʿi lā tün Fāʿi lün

1 Baḥr-i vaḥdetde vücūduñ gevheri aṣl-ı uṣūl
Senüñ ile buldı bulan Ḥaḳḳ'a vuṣlat yā Resūl

---

[*] Hel min mezīd: "O gün cehenneme doldun mu? deriz. O da *daha var mı?* der." Kâf, 50 / 30.

13 D: 74[b]-75[a] ; İ: 72[b] ; A: 2[a] ; H: 86[b]
3 Rabbi: Rab A / gökin: gözin A.

14 D: 75[a] ; İ: 72[b] ; A: 2[a] ; H: 86[b]-87[a]
4 vücūduñ: vücūdı A.

2 Çünki eşyānuñ meʿād ü mebde'i nūruñ senüñ
Oldı eflāk-i vücūduñda ṭulūʿıyla ufūl

3 Maḫzen-i esrār-ı ġaybü'l-ġaybsın yoḳ şübhemüz
Maṭlaʿ-ı envārsın necm ü ḳamer şems saña ḳul

4 Olduñ imkān-ı vücūduñ cāmiʿ ey ẕāt-ı şerīf
Ẓāhir ü bāṭın çü sensin künhüñe irmez ʿuḳūl

5 Ey Fenā'ī ḳatre baḥri nicesi medḥ eyleye
Ẕerre şemsi ya ne vechiyle idi-serdür şumūl

15

Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lün

1 Sāḳī-i bezm-i elest mey-ḫānesidür bu göñül
Devr ider ḫamr-ı ledün peymānesidür bu göñül

2 On sekiz biñ ʿālemi bir ḫaṭvede seyrān iden
Peyk-i Ḥażret rāh-ı Ḥaḳ merdānesidür bu göñül

3 Mā-i nīsān-ı ḥaḳīḳatden olupdur müncemid
Baḥr-ı ẕātuñ bī-bedel dürdānesidür bu göñül

4 ʿĀlem-i sırda hevā-yı Hū ile pervāz iden
Mürġ-i ʿaşḳuñ bāġ-ı tende lānesidür bu göñül

5 Çeşm-i *mā-zāġı* maḳām u menzile meyl eylemez
Bilmedüm Ḥaḳḳ'uñ Fenā'ī ya nesidür bu göñül

16

Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lün

1 Şemʿ-i cemʿ-i bezm-i Hū'dan pür-żiyādur Rūşenī
Sāḳī-i cām-ı ezelden reh-nümādur Gülşenī
Geldi bu mıṣrāʿ dile dilden direm dā'im bunı
Gülşenīyem Gülşenīyem Gülşenīyem Gülşenī

---

15 D: 75ᵃ ; İ: 72ᵇ-73ᵃ ; A: 2ᵇ ; H: 87ᵃ
5 bilmedüm: bilmedi A / ya: āyā D; H.

16 D: 75ᵃ-75ᵇ ; İ: 73ᵃ A: 3ᵇ ; H: 87ᵃ
3 ḫafā: cefā A.

2 Diller içre vaḥdet esrārın ḫayāli itdi naḳş
Eyledi nāsūtīye keyfiyyet-i lāhūt baḫş
İrtibāṭ itdi o şemse iş bu göñlüm ẕerre-veş
Gülşenīyem Gülşenīyem Gülşenīyem Gülşenī

3 Ṣafvetinüñ ceẕbesi ervāḥı ḳılup pür-żiyā
Naẓresinden geldi ecsāma ḳüdūretden rehā
Bilür erbāb-ı ḥaḳīḳat kim degil cā-yı ḫafā
Gülşenīyem Gülşenīyem Gülşenīyem Gülşenī

4 Bāġ-ı *ḳavseyn*de *ev ednā* sünbülidür şeyḫ Ḥasan*
Lī-maʿa'llāh gülşeninüñ bir gülidür şeyḫ Ḥasan
Mürşidimüñ mürşidi gerçek velīdür şeyḫ Ḥasan
Gülşenīyem Gülşenīyem Gülşenīyem Gülşenī

5 Ey Fenā'ī birbirinden nūrı nūr it iḳtibās
Bulasın *innī ene'llāh* nūrın eyle iltimās*
Silsileñ kime irer dirseñ baña ey Ḥaḳ-şinās
Gülşenīyem Gülşenīyem Gülşenīyem Gülşenī

17

5 + 5

1 Serseri gezme ey dil yabanda
Her ne ararsañ sendedür sende

2 Ṣūretde gerçi bir kurı tensin
Maʿnīde cānsın Mıṣr-ı bedende

3 Çün sırr-ı cānān göñülde her an
Bil ʿarş-ı Raḥmān oldı dil tende

4 Mest ol eyleme her yaña yelme
Bir dürre ir kim olmaz ʿAden'de

* Fe-kāne ḳābe ḳavseyni ev ednā: "O kadar ki iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu." Necm, 53 / 9.
* Hallâc-ı Mansûr'a atfedilen "innī ena'llāh" veya "ene'l-hak" sözleri için bkz: İskender Pala, Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü, İstanbul 1998, s. 127.
17 D: 75[b] ; İ: 73[a] A: 3[a] ; H: 87[b]

5 Gel ey Fenā'ī bul-ġıl beḳāyı
Bī-hūde daʿvāyla itme ḫande

18*

Müs tefʿi lün Müs tefʿi lün Müs tefʿi lün Müs tefʿi lün

1 Şems-i ruḫuñ her ẕerrede pinhān idersin dostum
ʿUşşāḳı her bir laḥẓada giryān idersin dostum

2 Gāhī celālüñle aña girye vü zārı ḳıldırup
Gāhī cemālüñle anı ḫandān idersin dostum

3 Ḫūbān yüzünde her nefes ḥüsnüñ hüveydā eyleyüp
ʿUşşāḳ göziyle ol yüzi seyrān idersin dostum

4 ʿAşḳuñ şarābın içirüp meyḫāne-i ġaybda aña
Ser-mest ü medhūş eyleyüp ḫayrān idersin dostum

5 Ḳalbi tüfengine Fenā'ī'nüñ koyup bārūd-ı ʿaşḳ
Āteş-i şevḳüñle anı sūzān idersin dostum

19

Fāʿi lā tün Fāʿi lā tün Fāʿi lā tün Fāʿi lün

1 Nār-ı ʿaşḳ itdi tecellī kime nūr-ı nūrdan
Geçdiler anlar behişt ü hem ḳuṣūr u ḥūrdan

2 Baḥr-i nūra ġarḳ olu-ben oldı anlar bī-nişān
Oldılar ḥayy-ı ebed müstaġnī nefḫ-i ṣūrdan

3 Nār-ı dilden hem-çü Mūsā iḳtibās-ı nūr idüp
İnşirāḥ-ı dil-nümūn oldı aña dil Ṭūr'dan

---

18 D: 75ᵇ-76ᵃ ; İ: 73ᵃ ; A: 2ᵇ ; H: 87ᵇ
1 ʿUşşāḳı: ʿUşşāḳıñı H; D.

* Bu ġazelin mıṣraʿ-ı evvelini Laʿlī Efendi Ḥażretleri Ḳuddise Sırruh inşād buyurup mıṣraʿ-ı ṡānīsini Sezāī Efendi Ḥażretleri imlā buyurup bu ḥāl üzre ġazel-i şerīf tekmīl olunmışdur.

19 D: 76ᵃ ; İ: 73ᵇ ; A: 2ᵇ ; H: 87ᵇ

4 Mālik-i mülk-i Süleymān pādişāh-ı taḫt-ı dil
Bu cihānda kendüyi kemter ṭutanlar mūrdan

5 Bil Fenā'ī ḥaddüñi ṭavruñ taʿaddī eyleme
Bul Ḫudā'nuñ raḥmetini olma ḳavm-i Būr'dan

20

Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fāʿi lün

1 Ger ḫaber şormaḳ dilerseñ baña ey dil yārdan
Saña sensin perde ancak çehre-i dildārdan
Ġāfil olma gel bu genci ḳurtar iş bu mārdan
Göresin her laḥẓa yāri kıl güzer aġyārdan

2 Sil küdūrāt-ı suverden gel göñül levḥin bu gün
İr-gör özüñ ol maḳāma anda idüñ dünki gün
Kalma noḳṣān içre furṣat elde iken ol bütün
İrteye ḳoyma özüñ ḳurtar bu gün bu bārdan

3 Bezl-i maḳdūr ile sende ḳalmasun aṣlā eṣer
Nār-ı ʿaşḳa şöyle yan kim maḥv ola cümle keder
Kendüñi yoġ eyle vaḥdetde budur ancaḳ hüner
Ṭūl-i eczā-yı vücūduñ sālike envārdan

4 Bizi ṣaldı bu diyāra bunda olduḳ biz ġarīb
Āh-ı şeb firḳat ṣabāḥı ola mı āyā ġarīb
Ortadan ḳalḳsa bu varlık keşf olur rūy-ı Ḥabīb
Göresin *innī ene'llāh* nūrın ey dil nārdan

5 Ey Fenā'ī gel fenā baḥrinde ol miṣl-i ṣadef
Açma aġzın tā kemālin bula dürr-i *men ʿaref*
Her ne gelse dostdan ḫoş gör bulasın tā şeref
Bāġ-ı vaḥdet bülbüli seçmez gülini ḫārdan

---

[20] D: 76[a]-76[b] ; İ: 73[b] ; A: 2[b] ; H: 87[b]-88[a]
2 iden: ide idüñ A // irteye: irte: İ; H.
3 sālike: sālikān D; H.

21

Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün

1 Elā ey ṭālib-i sālik ṣorar iseñ müsemmādan
Bulursuñ aña vuṣlat rāh-ı tevḥīd-ile esmādan

2 Vücūduñdur ḥicāb ancak aña ẓulmāt-ı nūrānī
Anı bi'l-cümle maḥv eyle ṭuyarsın bu muʿammādan

3 Göñül mirʿātına ur ṣayḳal göresin bunda tā Ḥaḳḳ'ı*
Göremez yārini anda bulınan bunda aʿmādan

4 Cemālin ʿarż idüp cānān seni daʿvet ider her an
Ki sırr-ı *ṣemme vechu'llāh* açılup Rabb-i eclādan*

5 Tecellī-i cemāli ġarḳ idüpdür ʿālemi dündur
Fenā'ī aç gözüñ Ḥaḳḳ-bīn olup gör bu tecellādan

22

Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lün

1 Tekye-i rūḥında dā'im ʿāṣıḳuñ eẕkār-ı Hū
Sırrı mir'ātında her dem ṣādıḳuñ dīdār-ı Hū

2 Mekteb-i ḳalbinde dersi nefy ile iṯbāt olan
Ḳalbi ġafletden berī olup olur bī-dār-ı Hū

3 Her kimüñ aḫfe'l-ḫafāda ẕikr ü fikri Hū olur
Dest-i zülf-ile anuñ cānı olur bī-dār-ı Hū

4 Allāh Allāh añlayan iş bu muʿammā remzini
ʿĀrif-i bi'llāhdur gönli biraz envār-ı Hū

---

21 D: 76^{b} ; İ: 73^{b}-74^{a} ; A: 2^{b} ; H: 88^{a}
3 Göremez yārini anda bulınan: Göre yārin anda anı olmayan A; Göre yārin anda anı olınan D.
* Vezinde bir hece fazladır. Fakat bütün nüshalarda bu şekilde geçmektedir.
* Ṣemme vechu'llāh: "…Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü oradadır…" Bakara, 2 / 115.
22 D: 76^{b} ; İ: 74^{a} ; A: 3^{a} ; H: 88^{a}-88^{b}

5 Ey Fenā'ī nefs ü ḳalb ü ʿaḳl u rūḥın bir iden
Bulur elbetde ḥayāt-ı ṭayyibe ol yār-ı Hū

23

Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lün

1 Āsumān-ı sīnesinde ʿārifüñ esrār-ı Hū
Arż-ı cisminden anuñ işrāḳ ider envār-ı Hū

2 *Men ʿaref* dersin vücūdı nüsḫasından oḳıyan
Her zamān diyüp *ene'l-Ḥaḳ* olur ol ber-dār-ı Hū

3 Şems-i rūḥıyla semā-ı maʿnevīsin seyr iden
Fetḥ olup bāb-ı ḥaḳīḳat keşf olur dīdār-ı Hū

4 Derd-i Ḥaḳḳ'ı kāsib ol kim ʿayn-ı dermān andadur
Vāṣıl olımaz o derde olmayan bīmār-ı Hū

5 Mest ü medhūş ol Fenā'ī ḫum-ı Hū'dan nūş idüp
Ḳurtılup ol ḫˇāb u ḫūrdan olasın bī-dār-ı Hū

24

7 + 7

1 *Küntü kenzen* miftāḥı sensin yā Resūla'llāh*
Sırr-ı *aḥbebt* fettāḥı sensin yā Resūla'llāh

2 Olup maẓhar-ı esmā nūruñla mużī eşyā
Tīre-i gün miṣbāḥı sensin yā Resūla'llāh

3 Sendedür heme ʿālem ʿarş ü ferşiyle ādem
Cümle şey'üñ ervāḥı sensin yā Resūla'llāh

---

23 D: 76ᵇ-77ᵃ ; İ: 74ᵃ ; A: 3ᵃ ; H: 88ᵇ
2 Her zamān diyüp: Hū diyüp A; Her diyüp D.

24 D: 77ᵃ ; İ: 74ᵃ ; A: 3ᵃ ; H: 88ᵇ

* Küntü kenzen: "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi istedim bu nedenle halkı (tüm mevcûdâtı) yarattım" şeklindeki hadisin baş tarafıdır. "Ahbebt" ibaresi de bu hadiste geçmektedir. Bkz: Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ,* II, 132.

4 Eb oluben ervāḥa hem üm olup eşbāḥa
Ḥaḳḳ'uñ rāḥ-ı raḥrāḥı sensin yā Resūla'llāh

5 Nūş itdür Fenā'ī'ye bezmüñde fenā cāmın
Çünki her varı māḥı sensin yā Resūla'llāh

25

Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Fe ʿū lün

1 İlāhī virdini erzānī eyle
Benüm derdüme dermān derdüñ olsun
Bu göñlüm vechinüñ ḥayrānı eyle
Benüm derdime dermān derdüñ olsun

2 Umarum refᵏ idüp benlik ḥicābın
Baña göster cemālüñ āfitābın
İçür derdüñ ile ʿaşḳuñ şarābın
Benüm derdime dermān derdüñ olsun

3 Olup ġarḳ-āb-ı tevḥīdle ser-ā-pā
Dil olsun māhī gibi ṭālib-i mā
Disün *hel min mezīd* yevmen fe-yevmā
Benüm derdime dermān derdüñ olsun

4 Medār eyle baña derdüñ bu yolda
Baña olsun müṣāḥib baḥr u berde
Ṭaleb itdükce senden em bu derde
Benüm derdime dermān derdüñ olsun

5 Fenā'ī'nüñ vücūdına fenā vir
Bu derdine anuñ derdüñ şifā vir
Fenā içre beḳā-ender-beḳā vir
Benüm derdime dermān derdüñ olsun

25 D: 77ᵃ-77ᵇ ; İ: 74ᵇ ; A: 2ᵇ-3ᵃ ; H: 88ᵇ-89ᵃ
2 İçür derdüñ ile: içürdüñ öyle A.

26

Fe ʿi lā tün Fe ʿi lā tün Fe ʿi lā tün Fe ʿi lün
(Fā ʿi lā tün) *(Fa'lün)*

1 Çün żiyā virdi ḳamu ʿāleme vechüñ güneşi
Buldı ol nūr-ile bulan yine sen māh-veşi

2 ʿĀlem-i maʿnīde ẕātuñ güher-i lāhūtı
Oldı nāsūtda velīkin Hāşimī vü Ḳureşī

3 Rūz u şeb şems ü ḳamer maṭbaḫıña ḫiẕmet-kār
Biri ṭabbāḫ birisi niʿmetinüñ āb-keşi

4 Keremüñ ḫˇānını çünki döşedüñ āfāḳa
Ṭoyladuñ enfüs-i Rūm u ʿArab-ile Ḥabeşi

5 Barmaġından cereyān eyleyen ābı bir kez
Nūş idenler ebedī görmeyeler hīç ʿaṭaşı

6 Mertebeñ oldıġı-çün ʿarş-ı berīnden erfaʿ
Dökilüp ferşe melā'ik ḳodı ayaġla başı

7 Bezm-i ḫāṣuñda nedīm it bu Fenā'ī ḳuluñı
Derdi ola cürʿa-keş küllü *ġadātin ve ʿaşī*[*]

27

Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lā tün Fā ʿi lün

1 Muṣḥaf-ı ḥüsni senüñ vechüñle tefsīr eyledi
Āyet-i vechi vücūhın açdı teysīr eyledi

2 Kātib-i ḳudret senüñ levḥ-i vücūduñ üstüne
Nüsḫa-i evṣāfını tasṭīr ü taḥrīr eyledi

---

26 D: 77[b] ; İ: 74[b] ; A: 3[b] ; H: 89[a]

* Bi'l-ġadāti ve'l-ʿaşiyy: "…sabah akşam…" En'am, 6 / 52.

27 D: 77[b] ; İ: 74[b]-75[a] ; A: 3[b] ; H: 89[a]-89[b]
3 şuḥufın: şuhufı D; H.

3 Feṯḥ idüp ders-ḫāne-i nūruñda ẕātı ṣuḥufın
Ẕātını ẕātuñda ol ẕātına taḳrīr eyledi

4 Cāmiʿ-i āyāt u aḥrufdur vücūduñ ser-te-ser
Eyleyüp Ḳur'ān'a tev'em saña tevḳīr eyledi

5 Yā Resūla'llāh elin al bu Fenā'ī bendenüñ
Ḳoma ayaḳlarda nefsi anı tesḫīr eyledi

28

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ez-ketm-i ʿadem rūy-ı ḳadem açıla düşdi
Aʿyāna o dem nūr-ı vücūd ṣaçıla düşdi

2 Oldı nice biñ ʿāṣıḳ u maʿşūḳı hüveydā
Gülzār-ı cihān içre ʿaceb velvele düşdi

3 İmʿān-ı başīretle naẕar olsa bu sırra
Gül maẓhar-ı nāz oldı niyāz bülbüle düşdi

4 Açdıġı gibi ḫār ḥicābın ruḫ-ı gülden
Feryādda iken bülbül-i şeydā güle düşdi

5 Sırr-ı eḥadi rūy-ı meẕāhirde Fenā'ī
Gördigi gibi ʿārif-i bi'llāh bile düşdi

[28] D: 78[a] ; İ: 75[a] ; A: 3[b] ; H: 89[b]